

УДК 330.3:338.2:338.46:613

JEL I15, I31, L80, O10

ORCID ID 0000-0002-0467-8930

ORCID ID 0009-0005-3004-755X

DOI <https://doi.org/10.17721/tppe.2026.52.19>

Трубнік Т.Є., к.е.н., доцент
КНУ імені Тараса Шевченка
t.trubnik@knu.ua

Румянцева А.В., аналітик даних
rumianzeva@knu.ua

WELLNESS ECONOMY ЯК ІНТЕГРОВАНА МЕТАСИСТЕМА: СЕКТОРНА СТРУКТУРА, ГАЛУЗЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА СКЛАДОВИХ

У статті розглянуто wellness есоному як складну багаторівневу економічну систему, що формується під впливом сучасних соціально-економічних трансформацій та змін у споживчих практиках. Доведено об'єктивність її дослідження у форматі інтегрованої метасистеми, яка виникає на перетині автономних галузей, орієнтованих на превентивну підтримку фізичного, ментального та соціального благополуччя. Визначено фундаментальні характеристики економіки оздоровлення через призму інституційних механізмів, спрямованих на капіталізацію здоров'я.

На основі секторального підходу здійснено аналіз структури wellness есоному з виокремленням основних сегментів та оцінкою їх функціональної специфіки. Серед найдинамічніших сегментів виділяються оздоровча нерухомість та mental wellness, демонструючи випереджальні темпи зростання завдяки інтеграції інноваційних технологій, цифрових рішень та зміни споживчих пріоритетів. Одночасно стабільний розвиток секторів фізичної активності, personal care & beauty, здорового харчування та туризму відображає формування базових структур системи, де попит і технологічні можливості визначають темпи розвитку. Показано посилення міжсекторальних взаємозв'язків, які сприяють формуванню комплексних продуктів і послуг та трансформації моделей споживання.

Проведений порівняльний аналіз дозволив виявити просторову диференціацію розвитку економіки оздоровлення та визначити особливості розподілу провідних позицій між країнами. Встановлено, wellness есоному функціонує як поліцентрична система, у межах якої лідерство формується залежно від економічної структури, інвестиційного потенціалу та соціокультурних особливостей. Обґрунтовано, розвиток досліджуваної економічної системи відображає перехід до антропоцентричної моделі, орієнтованої на якість життя та довгострокову стійкість соціально-економічних процесів.

Ключові слова: економіка оздоровлення, метасистема, секторальний аналіз, галузева структура, оздоровча нерухомість, психічне благополуччя, фізична активність, особистий догляд і краса, здорове харчування, спа і термальні послуги, оздоровчий туризм, громадське здоров'я, просторова диференціація.

Постановка проблеми. У контексті сучасних трансформацій світової економіки особливої актуальності набуває дослідження процесів, пов'язаних із переорієнтацією соціально-економічного розвитку на забезпечення здорового способу життя населення. Зростання ролі превентивних підходів у підтриманні здоров'я, підвищення рівня психоемоційного навантаження, демографічні зрушення, а також зміна ціннісних орієнтацій споживачів обумовили формування нового сегмента економічної діяльності

wellness economy, що відображає системну інтеграцію оздоровчих практик у повсякденну життєдіяльність та економічні процеси.

Теоретико-концептуальною основою цього феномену є категорія «wellness», яка у сучасному науковому дискурсі трактується як безперервний, свідомо керований процес досягнення оптимального стану функціонування людини. У межах підходу Global Wellness Institute (США) вона розглядається як багатовимірна конструкція, що охоплює фізичний, психічний, емоційний, соціальний та екологічний виміри [1]. Така інтерпретація принципово відрізняється від традиційного підходу до здоров'я як статичного стану, акцентуючи увагу на динамічності та міжсекторальності відповідних процесів, що, у свою чергу, формує підґрунтя для розширення економічних ринків у цій сфері.

З економічної точки зору, трансформація wellness у ключову характеристику споживчої поведінки призвела до формування стійкого попиту на товари, послуги та інфраструктурні рішення, пов'язані з підтримкою здорового способу життя. Це, у свою чергу, сприяло виникненню комплексної економічної системи, яка виходить за межі традиційної сфери охорони здоров'я та інтегрує різні галузі, включаючи фізичну активність, харчування, туризм, нерухомість, ментальне здоров'я та інші сфери соціально-економічної діяльності. У цьому контексті wellness economy визначається як сукупність галузей та включає одинадцять взаємопов'язаних секторів, кожен з яких відображає окремий напрям економічної активності, спрямований на підтримку фізичного та психоемоційного благополуччя населення [1]. Важливо підкреслити, зазначені сектори функціонують не ізольовано, а формують інтегровану економічну екосистему, в якій взаємодіють споживчі переваги, технологічні інновації та інституційні умови.

Аналіз останніх публікацій. Фундаментальні теоретико-методологічні засади ідентифікації wellness economy як автономного об'єкта дослідження сформовані переважно у межах аналітичних розробок Global Wellness Institute, який запропонував методологію її кількісного вимірювання [1, 2, 3]. Глобальні тенденції розвитку wellness-ринку та вплив технологічних інновацій на його структуру досліджують Р. Gazzola, Е. Pavione, Д. Grechi та Ф. Ferrazzano [4]. Окремий вектор досліджень присвячено індустріальній специфіці сектору, зокрема ролі wellness-туризму як стратегічного драйвера регіональної економічної динаміки, що ґрунтовно висвітлено в роботах М. Smith, Л. Puczkó, М. Grénman та Я. Rääkkönen [5, 6]. Водночас, попри наявність широкої статистичної бази міжнародних інституцій (World Bank, IMF, WHO) щодо окремих аспектів охорони здоров'я [7,8,9], питання комплексної структуризації wellness economy як багатокомпонентного комплексу потребують подальшого поглибленого дослідження.

Невирішені частини проблеми. Wellness economy характеризується здатністю формувати додану вартість, стимулювати зайнятість і генерувати нові ринкові ніші, виступаючи як наслідком трансформації споживчих преференцій, так і чинником економічного розвитку. Її розвиток супроводжується поширенням інноваційних бізнес-моделей, цифрових рішень і нових форматів послуг, а також активізацією суміжних секторів, зумовлюючи мультиплікативні ефекти. Водночас ключовою особливістю є превентивна спрямованість, орієнтована на підтримання довгострокового здоров'я, яка має економічні наслідки у вигляді зниження витрат і підвищення продуктивності.

Разом із тим, міжгалузевий характер wellness economy ускладнює її ідентифікацію та кількісне оцінювання, оскільки відповідні види діяльності інтегровані у різні економічні сфери та не мають чіткої фіксації у системах національних рахунків. Незважаючи на

розвиток підходів до кількісного оцінювання wellness есопому, зокрема в межах міжнародних аналітичних ініціатив, зберігаються проблеми, пов'язані з фрагментарністю її статистичного відображення та відсутністю узгодженого інструментарію ідентифікації, що, у свою чергу, обмежує можливості формування цілісного уявлення про її структуру та динаміку.

Враховуючи зазначене, актуалізується необхідність проведення поглибленого галузевого аналізу wellness есопому з акцентом на дослідженні її секторної структури та специфіки окремих сегментів. Такий підхід дозволяє виявити внутрішні структурні взаємозв'язки, оцінити роль різних складових у формуванні економічних ефектів та уточнити особливості їх функціонування, створюючи підґрунтя для підвищення аналітичної обґрунтованості подальших досліджень у цій сфері.

Метою статті є комплексне дослідження wellness есопому як складної, багаторівневої та динамічної економічної системи, яка формується під впливом структурних змін у глобальній економіці та трансформації поведінкових моделей споживачів, аналіз галузевої та секторної організації, виявлення складових компонентів, взаємозв'язків між ними та визначення функціональної специфіки окремих сегментів. Така постановка дозволяє уточнити зміст і межі економіки оздоровлення як об'єкта наукового аналізу та поглибити розуміння закономірностей її розвитку в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Методологія дослідження. Методологічну основу дослідження становить системно-структурний підхід, який дозволив розглянути wellness есопому як цілісну, динамічну метасистему, інтегровану в глобальний економічний простір. У процесі роботи використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: теоретичне узагальнення та дедукцію для уточнення понятійно-категоріального апарату та концептуалізації секторів оздоровлення, статистичний структурний та динамічний аналіз для оцінки обсягів ринку, темпів зростання та питомої ваги окремих сегментів у структурі світового господарства. Компаративний аналіз застосовано для виявлення просторової диференціації та ідентифікації національних моделей розвитку країн-лідерів. Інформаційною базою дослідження послуговували аналітичні звіти Global Wellness Institute (GWI), що забезпечило високу ступінь верифікації отриманих кількісних та якісних показників.

Результати дослідження. Протягом останнього десятиріччя економіка здорового способу життя зазнала суттєвої трансформації, перетворившись із відносно вузького сегмента споживчого ринку на один із ключових драйверів розвитку глобальної економіки. Формування wellness есопому зумовлене глибокими структурними змінами у моделях споживання, пов'язаних із підвищенням уваги до профілактики захворювань, збільшенням тривалості життя, поширенням хронічного стресу та зміною ціннісних орієнтирів населення у напрямі підтримки якості життя.

Відповідно до оцінок Global Wellness Institute, у 2024 році обсяг глобальної wellness есопому досяг 6,8 трлн дол. США (рис. 1), продемонструвавши зростання на 7,9% порівняно з попереднім роком [1]. Важливо підкреслити, за період з 2013 року ринок більш ніж подвоївся, а середньорічні темпи його зростання стабільно перевищували динаміку світового ВВП. У результаті економіка оздоровлення сформувалася як одна з найбільших галузевих систем сучасної економіки, перевищуючи за масштабами такі сфери, як туризм, спортивна індустрія та інформаційні технології.

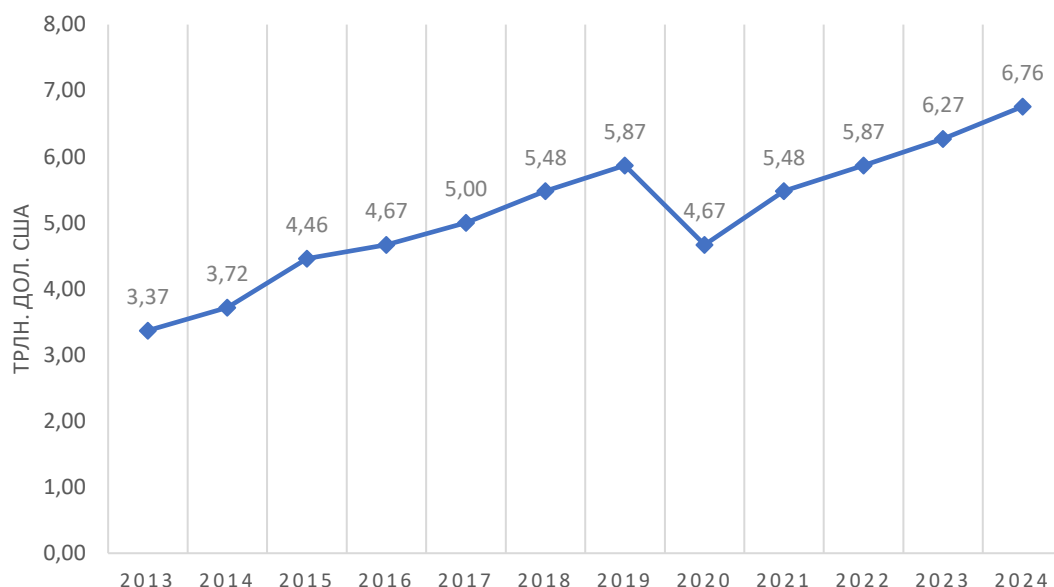

Рис. 1 Динаміка глобальної wellness economy у 2013-2024 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1].

Результати дослідження динаміки розвитку підтверджують, попри деструктивний вплив пандемії COVID-19 у 2020 році, економіка оздоровлення продемонструвала здатність до стрімкої регенерації та повернення на траєкторію зростання вже у короткостроковій перспективі. Подібна резистентність зумовлена фундаментальною трансформацією споживчих пріоритетів. Витрати на підтримку здоров'я, превентивні заходи та психоемоційну стабілізацію перейшли з категорії елітарного споживання до переліку базових життєвих потреб. У постпандемічний період спостерігається не просто відновлення попередніх показників, а суттєве прискорення розвитку окремих сегментів. Це доводить остаточну інституціоналізацію wellness як стратегічного вектора агрегованої сфери економічної діяльності, інтегрованої у повсякденну життєдіяльність соціуму.

Секторальна структура Wellness Economy (рис. 2) характеризується високим рівнем диверсифікації та охоплює одинадцять взаємопов'язаних галузей, які відрізняються за масштабами, темпами розвитку та функціональним призначенням. Найбільшими сегментами у 2024 році залишаються personal care & beauty (1,35 трлн дол.), healthy eating, nutrition & weight loss (1,15 трлн дол.) та physical activity (1,14 трлн дол.), які сумарно формують понад половину загального обсягу ринку. Значну частку також займають wellness tourism та public health, prevention & personalized medicine, що відображає як споживчий, так і інституційний характер розвитку економіки оздоровлення [1].

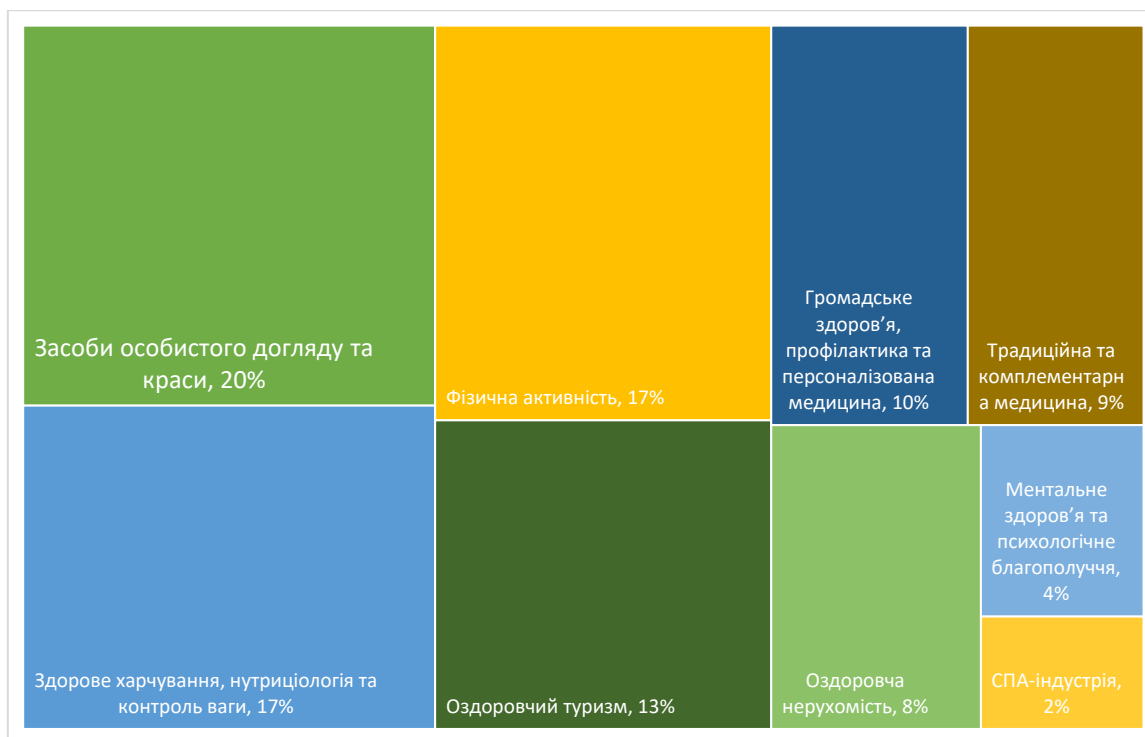

Рис. 2 Секторальна структура глобальної Wellness Economy у 2024 р.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1].

Аналіз галузевої структури виявляє виразну асиметрію в інтенсивності розвитку окремих компонентів. Найвищі темпи зростання у післякризовий період характерні для оздоровчої нерухомості та психічного здоров'я, які випереджають інші сегменти за швидкістю розвитку. Це зумовлено поглибленням інтеграції оздоровчих практик у середовище повсякденного життя і професійної діяльності, а також підвищенням попиту на послуги, орієнтовані на підтримку психоемоційного стану. Водночас більш зрілі сегменти, зокрема особистий догляд та фізична активність, демонструють стабільну, проте помірну динаміку, що відповідає рівню їх ринкової насиченості.

Характерною рисою сучасного етапу розвитку wellness economy є посилення міжсекторальних взаємозв'язків. Оздоровчі практики інтегруються у різні сфери, формуючи комплексні продукти та сервісні рішення. Зокрема, wellness-туризм поєднує рекреаційні, медичні, харчові та фізкультурні компоненти, тоді як оздоровча нерухомість синтезує архітектурні підходи з принципами здорового способу життя [1]. Така конвергенція відображає становлення нової економічної парадигми, у межах якої wellness набуває ознак системоутворювального чинника, виходячи за межі окремого ринкового сегмента.

Ключовими драйверами розвитку глобальної економіки оздоровлення є демографічні, соціально-економічні та технологічні чинники [10]. Зокрема, старіння населення та зростання тривалості життя стимулюють попит на послуги, спрямовані на підтримку здоров'я у довгостроковій перспективі [2, 3]. Урбанізація та високий рівень стресу формують потребу у відновленні психоемоційного балансу і сприяє розвитку секторів ментального здоров'я та wellness-послуг. Водночас цифровізація та розвиток інноваційних технологій створюють нові можливості для персоналізації оздоровчих рішень, включаючи мобільні додатки, онлайн-сервіси та індивідуалізовані програми здоров'я.

Таким чином, на сучасному етапі wellness economy постає як складна, динамічна та структурно диверсифікована економічна система, сформована на перетині різних галузей і орієнтована на трансформацію моделей споживання. Її еволюція зумовлюється не лише економічними чинниками, але й глибинними соціальними та поведінковими змінами, що у свою чергу актуалізує потребу у поглибленому секторному аналізі з акцентом на вивченні сегментів із найбільш вираженою динамікою розвитку.

Оздоровча нерухомість (wellness real estate) належить до найбільш динамічних та інноваційних сегментів wellness economy, відображаючи трансформацію підходів до формування життєвого простору. На відміну від традиційного ринку нерухомості, орієнтованого переважно на функціональні та інвестиційні параметри, цей сегмент передбачає інтеграцію принципів здорового способу життя у процеси проєктування, будівництва та експлуатації об'єктів.

Згідно з підходом Global Wellness Institute, оздоровча нерухомість охоплює будівлі та інфраструктурні рішення, сформовані з урахуванням чинників, що підтримують фізичний, психоемоційний і соціальний стан людини. Йдеться, зокрема, про використання екологічних матеріалів, забезпечення належної якості повітря й освітлення, доступ до можливостей фізичної активності та створення середовища, сприятливого для відновлення ресурсів організму [1]. У такому розумінні цей сегмент виходить за межі класичного ринку нерухомості, набуваючи ознак інтегрованого елементу сучасної економічної системи.

Важливою рисою wellness real estate є поєднання підходів із різних сфер, зокрема будівництва, урбаністики, екології, медицини та поведінкових наук. Це знаходить практичне втілення у концепції «здорових будівель», які передбачають використання біофільного дизайну, інтеграцію зелених зон, ергономічні планувальні рішення, а також технології очищення повітря і води. У результаті формується нова якість життєвого середовища, де визначальним стає не стільки об'єкт нерухомості як такий, скільки умови проживання та їх вплив на людину.

Динаміка розвитку wellness real estate свідчить про його винятково високий потенціал зростання (рис. 3). За даними Global Wellness Institute, у 2024 році обсяг цього сектору досяг 548,4 млрд дол. США, продемонструвавши найвищі темпи зростання серед усіх сегментів wellness economy, із середньорічним приростом на рівні близько 19,5% у 2019-2024 рр. [1]. Така динаміка обумовлена як підвищенням попиту на житлові простори нового типу, так і активізацією інвестицій у проєкти, які поєднують нерухомість із концепцією здорового способу життя. У дослідженні GWI окремі роки можуть бути відсутні у графічному відображенні, оскільки дані формуються на основі ключових контрольних періодів і агрегованих оцінок. Зокрема, 2018 рік не представлений як окрема точка, оскільки виступає проміжним між базовими оцінками 2017 та 2019 років.

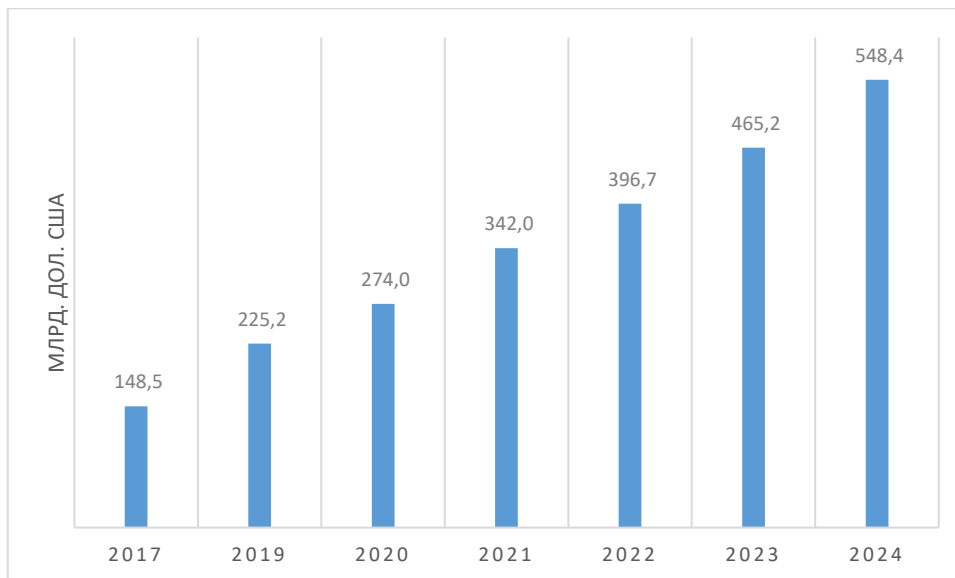

Рис. 3 Динаміка розвитку сектору wellness real estate у 2017-2024 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1].

Важливою тенденцією розвитку wellness real estate є його інтеграція у процеси сталого розвитку та ESG-трансформації. Цей сегмент дедалі частіше розглядається як інструмент підвищення якості міського середовища, зниження екологічного навантаження та формування стійких урбаністичних систем, перетинаючись із концепціями «розумних міст», зеленої економіки та соціально відповідального інвестування.

Регіональна структура розвитку відображає диференціацію економічних можливостей, найбільша концентрація інвестицій характерна для країн із високим рівнем доходів, тоді як у країнах, що розвиваються, цей сегмент перебуває на етапі активного становлення. Його поширення супроводжується трансформацією ринку нерухомості, підвищенням стандартів якості, впровадженням інноваційних та енергоефективних рішень, а також зростанням інвестиційної привабливості відповідних об'єктів.

Формування середовища, орієнтованого на підтримку здорового способу життя, впливає на поведінкові практики населення, сприяючи підвищенню рівня здоров'я та зниженню навантаження на систему охорони здоров'я. У підсумку wellness real estate виступає одним із ключових драйверів розвитку wellness економії, відображаючи перехід до моделі економічного розвитку, зорієнтованої на якість життя та принципи сталості. Значний мультиплікативний ефект визначають центральне місце оздоровчої нерухомості у структурі глобальної економіки та обумовлюють доцільність подальшого детального аналізу інших секторів цієї економічної системи.

Логічним продовженням трансформації життєвого середовища постає фокусування на внутрішніх ресурсах особистості, що зумовило виокремлення mental wellness у самостійний вектор глобальної індустрії оздоровлення, особливо в умовах підвищеного інформаційного навантаження та урбанізації. Даний сектор відображає парадигмальний зсув від суто фізичних показників здоров'я до комплексного психоемоційного благополуччя. На відміну від клінічної психіатрії, репаративні зусилля якої спрямовані на лікування патологій, ментальний wellness базується на превентивному управлінні когнітивними та емоційними станами [1]. Відповідно до підходу Global Wellness Institute, mental wellness охоплює сукупність продуктів, послуг і практик, спрямованих на підтримку

та покращення психічного стану, зокрема через зниження стресу, розвиток емоційної стійкості та підвищення адаптивності.

Характерною рисою mental wellness є його інтеграція у повсякденні практики та різні сфери економічної діяльності. До його складу входять цифрові сервіси для медитації та mindfulness, психологічні консультації, програми управління стресом, wellness-коучинг, а також освітні й корпоративні ініціативи. Така міжсекторальна природа забезпечує швидке поширення цього сегмента та його адаптацію до різних форматів споживання.

Динаміка розвитку mental wellness засвідчує швидке зростання його економічної ваги (рис. 4). У 2024 році обсяг відповідного ринку досяг 268,3 млрд дол. США із середньорічними темпами приросту понад 12% упродовж 2019–2024 рр. [1], що є одним із найвищих показників у межах wellness економії. Така тенденція відображає посилення глобального попиту на рішення, пов'язані з підтримкою психоемоційного стану [11]. Вагомим імпульсом розвитку стала пандемія COVID-19, яка загострила проблеми психічного здоров'я та зумовила зростання потреби у практиках саморегуляції, психологічній підтримці та нових сервісних форматах.

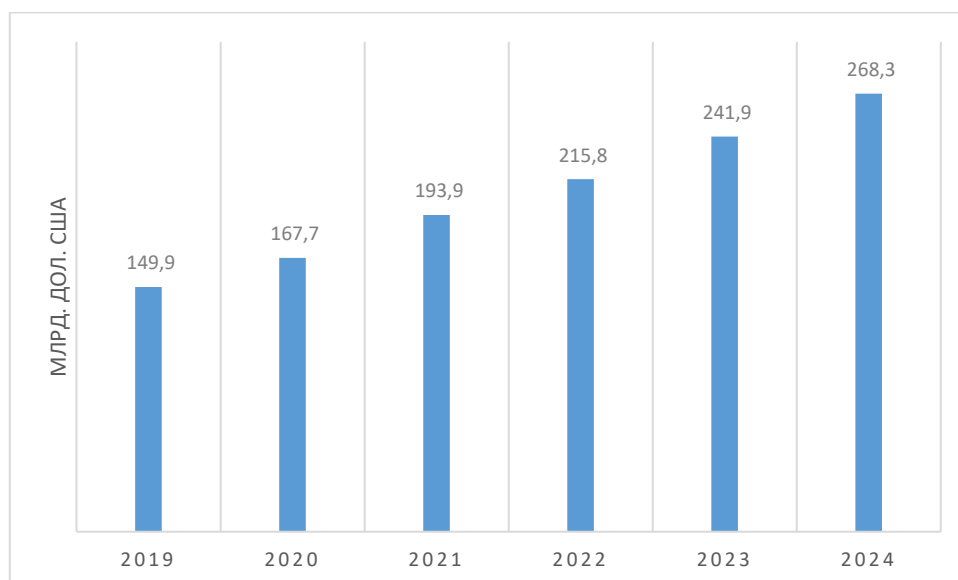

Рис. 4 Динаміка розвитку сектору mental wellness у 2019-2024 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1].

Визначальною тенденцією є цифровізація сегмента, яка забезпечує розширення доступу та персоналізацію послуг. Поширення мобільних застосунків, онлайн-платформ і рішень на основі штучного інтелекту сприяло залученню ширшої аудиторії та зниженню бар'єрів входу. Найбільш затребуваними стали сервіси медитації, моніторингу емоційного стану та онлайн-терапії, які інтегруються у повсякденні практики користувачів.

Структура сектору характеризується значною різноманітністю та включає як традиційні форми підтримки психічного здоров'я (психотерапія, реабілітаційні програми), так і нові формати, пов'язані із цифровими технологіями та wellness-практиками (рис.5). Окремого значення набуває корпоративний сегмент, у межах якого впроваджуються програми підтримки ментального стану працівників як інструмент підвищення продуктивності та запобігання професійному вигоранню. Розвиток цього напрямку має комплексний соціально-економічний ефект та сприяє зростанню ефективності праці, стимулює технологічні інновації та формує нові поведінкові моделі, орієнтовані на усвідомленість і довгострокову стабільність. Водночас функціонування сектору супроводжується низкою

викликів, серед яких забезпечення якості послуг, регулювання цифрових платформ та нерівномірний доступ до відповідних ресурсів у різних країнах і соціальних групах.

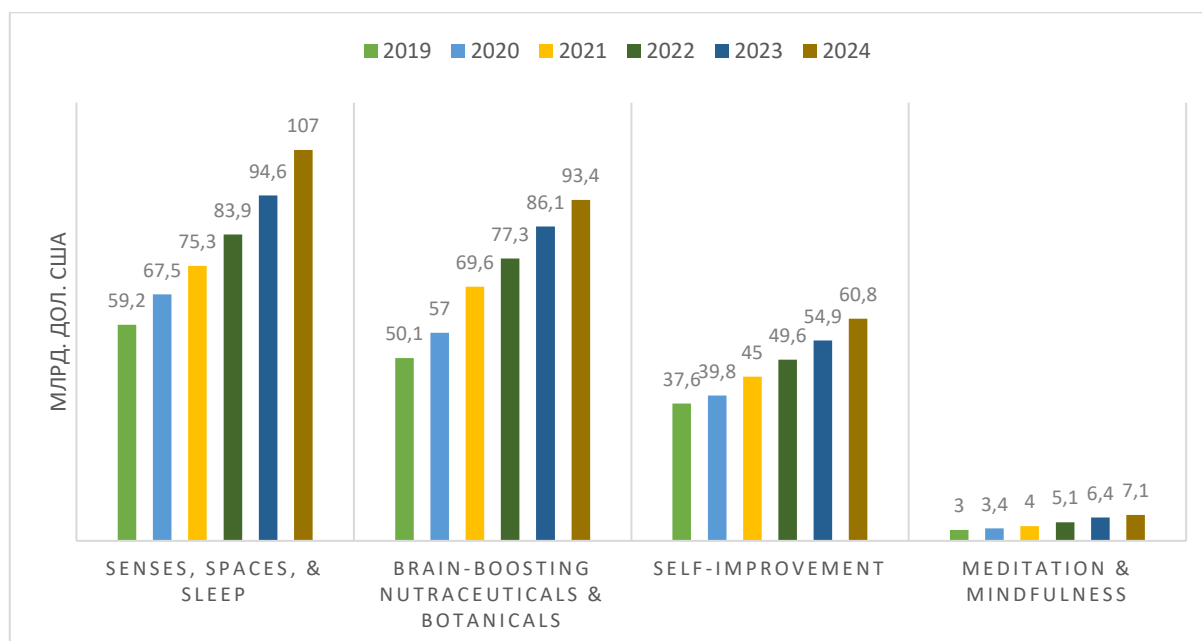

Рис. 5 Структура сектору mental wellness за 2019-2024 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1].

Отже, mental wellness відображає суттєві зміни у підходах до розуміння здоров'я та якості життя, поєднуючи соціальні, технологічні й економічні чинники розвитку та формуючи нові можливості для розширення відповідних ринків у межах економіки оздоровлення та посилюючи загальний ефект від розвитку wellness-парадигми.

Поряд із сегментами, що демонструють найвищу динаміку, вагоме значення у структурі wellness есопому мають інші напрями, які забезпечують її цілісність та відображають різні форми інтеграції практик здорового способу життя у соціально-економічні процеси (рис. 6). У сукупності вони формують основу цієї економічної системи, поєднуючи споживчі та інституційні складові.

Серед них важливе місце посідає сектор фізичної активності, який охоплює фітнес-індустрію, спортивні послуги, а також цифрові платформи для тренувань та моніторингу активності. Його розвиток зумовлений підвищенням уваги до ролі рухової активності у підтримці здоров'я та розширенням можливостей її інтеграції у повсякденні практики завдяки цифровим технологіям. У 2024 році обсяг цього сектору перевищив 1,14 трлн дол. США, що свідчить про його вагому частку у структурі глобальної економіки оздоровлення [1].

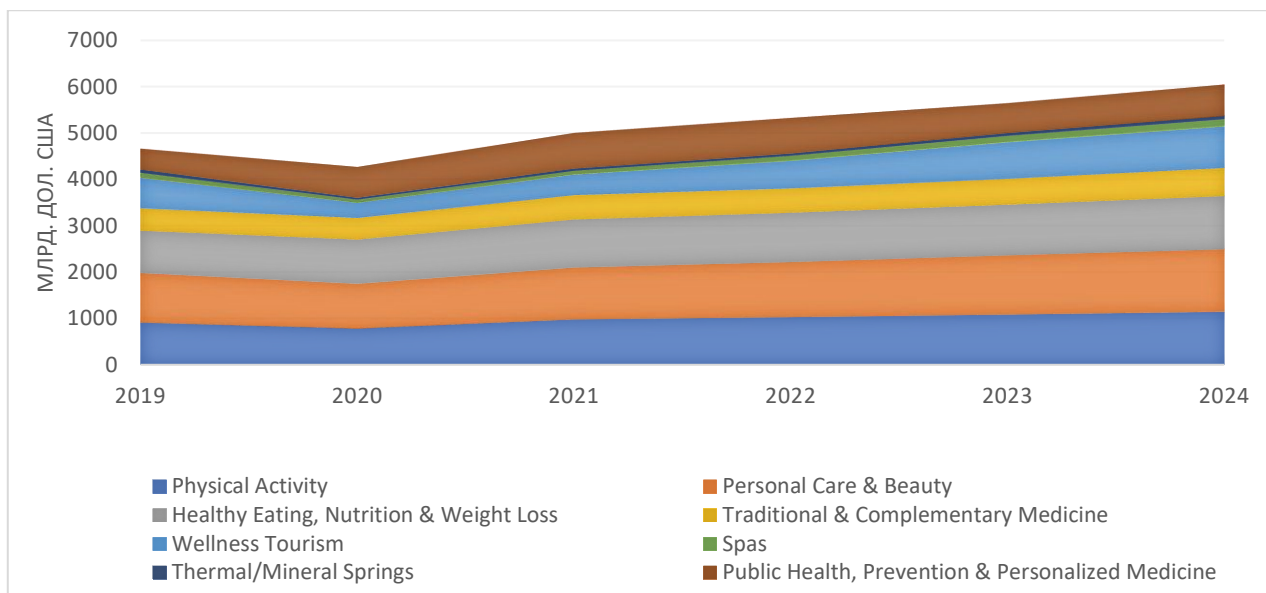

Рис. 6 Порівняльна динаміка основних секторів wellness economy у 2019-2024 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [1].

Вагоме місце у структурі wellness economy посідає сектор personal care & beauty (рис. 6), який є найбільшим за обсягом і виходить за межі традиційного догляду за зовнішністю, охоплюючи аспекти профілактики, підтримки здоров'я шкіри та психологічного комфорту та самосприйняття. У 2024 році його обсяг досяг 1,35 трлн дол. США, що зумовлено стійким попитом і розвитком інноваційних, зокрема натуральних і персоналізованих рішень [1]. Суттєву роль відіграє також сектор здорового харчування, харчових добавок і контролю ваги (1,15 трлн дол. США), розвиток якого відображає зростаюче розуміння впливу харчування на фізичне та психічне здоров'я, а також зміщення споживчих переваг у бік більш якісних та функціональних продуктів.

Окреме місце займає сектор традиційної та комплементарної медицини, який включає альтернативні підходи до лікування та підтримки здоров'я, такі як аюрведа, традиційна китайська медицина, фітотерапія та інші практики. Зростання цього сегмента, обсяг якого перевищив 600 млрд дол. США у 2024 році (рис. 6), зумовлене підвищенням інтересу до holistic-підходів, що розглядають людину як цілісну систему.

Важливими складовими залишаються оздоровчий туризм (близько 894 млрд дол. США) та спа-послуги (157 млрд дол. США), які демонструють відновлення попиту та поєднують рекреаційні, медичні й релаксаційні компоненти [1]. Сектор термальних і мінеральних джерел (72 млрд дол. США) зберігає залежність від туристичних потоків, що впливає на темпи його відновлення. Інституційний вимір представлений сектором public health, prevention & personalized medicine (676 млрд дол. США) (рис. 6), який охоплює профілактичні програми та розвиток персоналізованих підходів у системі охорони здоров'я [1].

Проведений аналіз засвідчує, wellness economy являє собою інтегровану метасистему, у межах якої різнопрофільні сектори функціонують не як дискретні галузі, а взаємозалежні елементи єдиної екосистеми підтримки якості життя. Кожен сегмент виконує специфічну функцію, водночас посилюючи загальний ефект через міжсекторальну взаємодію та свідчить про глибоку структурну переорієнтацію глобальної економіки у бік антропоцентричної та превентивної моделі розвитку.

Для узагальнення результатів секторального аналізу та виявлення глобальних закономірностей розвитку wellness есоному доцільним є проведення порівняльного аналізу країн-лідерів за ключовими напрямками економіки оздоровлення. Такий підхід дозволяє виявити просторову диференціацію розвитку, визначити фактори лідерства та оцінити специфіку формування окремих секторів у глобальному масштабі.

Міжнародні дані свідчать, провідні позиції у глобальній wellness есоному утримують країни з високим рівнем економічного розвитку, значним інвестиційним потенціалом та сформованим попитом на послуги, пов'язані з підтримкою якості життя. До групи таких країн стабільно входять США, Китай, Німеччина, Японія, Велика Британія, Франція, Італія, Канада, Південна Корея та Австралія (табл. 1). При цьому їхні позиції суттєво відрізняються за окремими секторами, що відображає галузеву спеціалізацію та національні особливості економічного розвитку. США зберігають провідні позиції завдяки масштабності внутрішнього ринку, високому рівню інновацій та розвитку споживчих секторів. Китай демонструє стрімке зростання, поєднуючи традиційні практики оздоровлення з сучасними технологіями та великим внутрішнім попитом. Європейські країни, зокрема Німеччина, Франція та Італія, відзначаються сильними позиціями у туризмі, спа-індустрії та культурно-історичних практиках оздоровлення, тоді як Японія та Південна Корея поєднують традиційні підходи з високим рівнем технологічної інтеграції, особливо у секторах краси та ментального благополуччя.

Таблиця 1

ТОП-10 країн за рівнем розвитку Wellness Economy у 2024 р.

Місце	Країна	Загальний рівень розвитку WE	Сильні сектори
1	США	Дуже високий	Personal care, Physical activity, Mental wellness
2	Китай	Дуже високий	Healthy eating, Traditional medicine
3	Німеччина	Високий	Wellness tourism, Spas
4	Японія	Високий	Thermal springs, Preventive health
5	Велика Британія	Високий	Mental wellness, Digital wellness
6	Франція	Високий	Beauty, Spa
7	Італія	Високий	Thermal springs, Tourism
8	Канада	Високий	Public health, Fitness
9	Південна Корея	Високий	Beauty, Digital wellness
10	Австралія	Високий	Wellness lifestyle, Physical activity

Джерело: розроблено авторами за матеріалами [1].

Важливою особливістю є поліцентричність глобальної wellness economy: лідерські позиції у різних секторах не збігаються. Наприклад, у сфері wellness tourism та thermal springs провідні країни мають розвинену природно-рекреаційну базу, тоді як у digital wellness та mental wellness домінують технологічно розвинені економіки. Рівень розвитку секторів також корелює з макроекономічними показниками, такими як доходи населення, структура споживання та інвестиційна активність. У високорозвинених країнах попит на wellness-послуги більш стабільний і диверсифікований, у той же час у країнах, що розвиваються, він концентрується в окремих сегментах із найбільшим потенціалом або культурною традицією.

Таким чином, порівняльний аналіз підтверджує, глобальна wellness economy формується як поліцентрична система, у якій провідні позиції визначаються економічною

структурою, ресурсним потенціалом та соціокультурними особливостями країн. Це підкреслює необхідність диференційованого підходу до національних стратегій розвитку економіки оздоровлення та врахування секторної специфіки при формуванні політики і інвестицій.

Висновки. Результати дослідження засвідчують, сучасна wellness economy трансформувалася із сукупності виокремлених галузей у цілісну мета-систему, у якій кожен сектор виконує специфічну функцію в межах спільної стратегічної орієнтації на превентивну підтримку якості життя. Галузева архітектура системи демонструє високий рівень конвергенції від фундаментальних блоків фізичної активності та здорового харчування до високотехнологічних сегментів ментального благополуччя та персоналізованої медицини. Взаємопроникнення цифрових інновацій, рекреаційних практик та інституційних механізмів профілактики свідчить про глибоку структурну трансформацію глобального господарства, а оздоровлення стає наскрізною характеристикою споживання та невід'ємним елементом відтворення людського капіталу.

Функціональна специфіка складових системи оздоровлення відображає перехід від фрагментарних послуг до комплексних екосистем, які поєднують догляд за зовнішністю, психоемоційну гігієну та екологізацію житлового простору. Глобальна організація цього ринку розвивається як поліцентрична структура зі спеціалізацією окремих країн, від технологічного лідерства у сфері цифрового здоров'я до експлуатації природно-рекреаційних ресурсів у wellness-туризмі, детермінованою їхнім економічним потенціалом та соціокультурними особливостями. Комплексний розвиток зазначених секторів доводить, економіка оздоровлення виходить за межі окремого ринкового сегмента, перетворюючись на стратегічний вектор сучасної антропоцентричної моделі. Як інтегрована метасистема, вона стає фундаментальною умовою забезпечення стійкості суспільства.

Перспективи подальших досліджень. Отримані результати створюють аналітичне підґрунтя для подальших досліджень, зокрема адаптації міжнародних методологічних підходів до умов національних статистичних систем і обґрунтування інституційних механізмів державної підтримки розвитку wellness economy. Важливим напрямом є деталізація секторального аналізу з акцентом на дослідженні внутрішніх взаємозв'язків між сегментами, оцінюванні їх мультиплікативних ефектів та ролі у формуванні економічної динаміки. Окремої уваги потребує вивчення впливу цифровізації, інноваційних технологій та персоналізованих підходів на трансформацію структури економіки оздоровлення.

Література

1. Global Wellness Institute. Global Wellness Economy Monitor 2025. Miami, FL: Global Wellness Institute, 2025. 142 p.
2. Global Wellness Institute. Global Wellness Economy Monitor 2024. Miami, FL: Global Wellness Institute, 2024. 130 p.
3. Johnston K. et al. Defining and Measuring the Global Wellness Economy. Miami, FL: Global Wellness Institute, 2023.
4. Gazzola P., Pavione E., Grechi D., Ferrazzano F. A worldwide overview of the wellness economy market: The Technogym and Peloton case studies. European Scientific Journal. 2020. Vol. 16(10). P. 5–24. DOI: <https://doi.org/10.19044/esj.2020.v16n10p5>
5. Smith M., Puczkó L. Health, Tourism and Hospitality: Spas, Wellness and Medical Travel. 2nd ed. London: Routledge, 2014. 300 p.

6. Räikkönen J., Grénman M. Wellness Tourism and Wellbeing: Concepts, Issues and Trends. *Tourism Review*. 2016. Vol. 71(1). P. 1–13.
7. International Monetary Fund. World Economic Outlook Database [Електронний ресурс]. Washington, DC: IMF, 2025. – Режим доступу: <https://www.imf.org> (дата звернення: 20.02.2026).
8. World Bank. World Development Indicators [Електронний ресурс]. Washington, DC: World Bank, 2025. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org> (дата звернення: 20.02.2026).
9. World Health Organization. Global Health Expenditure Database [Електронний ресурс]. Geneva: WHO, 2025. – Режим доступу: <https://apps.who.int> (дата звернення: 20.02.2026).
10. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Prospects 2024: Summary of Results [Електронний ресурс]. New York: United Nations, 2024. 54 p. – Режим доступу: https://population.un.org/wpp/assets/Files/WPP2024_Summary-of-Results.pdf (дата звернення: 18.02.2026).
11. World Health Organization. World mental health report: transforming mental health for all [Електронний ресурс]. Geneva: WHO, 2022. 296 p. – Режим доступу: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240049338> (дата звернення: 18.02.2026).

References

1. Global Wellness Institute. Global Wellness Economy Monitor 2025. Miami, FL: Global Wellness Institute, 2025. 142 p.
2. Global Wellness Institute. Global Wellness Economy Monitor 2024. Miami, FL: Global Wellness Institute, 2024. 130 p.
3. Johnston K. et al. Defining and Measuring the Global Wellness Economy. Miami, FL: Global Wellness Institute, 2023.
4. Gazzola P., Pavione E., Grechi D., Ferrazzano F. A worldwide overview of the wellness economy market: The Technogym and Peloton case studies. *European Scientific Journal*. 2020. Vol. 16(10). P. 5–24. DOI: <https://doi.org/10.19044/esj.2020.v16n10p5>
5. Smith M., Puczkó L. Health, Tourism and Hospitality: Spas, Wellness and Medical Travel. 2nd ed. London: Routledge, 2014. 300 p.
6. Räikkönen J., Grénman M. Wellness Tourism and Wellbeing: Concepts, Issues and Trends. *Tourism Review*. 2016. Vol. 71(1). P. 1–13.
7. International Monetary Fund. World Economic Outlook Database [Electronic resource]. Washington, DC: IMF, 2025. – Rezhyim dostupu: <https://www.imf.org> (accessed: 20.02.2026).
8. World Bank. World Development Indicators [Electronic resource]. Washington, DC: World Bank, 2025. – Rezhyim dostupu: <https://data.worldbank.org> (accessed: 20.02.2026).
9. World Health Organization. Global Health Expenditure Database [Electronic resource]. Geneva: WHO, 2025. – Rezhyim dostupu: <https://apps.who.int> (accessed: 20.02.2026).
10. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Prospects 2024: Summary of Results [Electronic resource]. New York: United Nations, 2024. 54 p. – Rezhyim dostupu: https://population.un.org/wpp/assets/Files/WPP2024_Summary-of-Results.pdf (accessed: 18.02.2026).
11. World Health Organization. World mental health report: transforming mental health for all [Electronic resource]. Geneva: WHO, 2022. 296 p. – Rezhyim dostupu: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240049338> (accessed: 18.02.2026).

Tetiana Trubnik, PhD in economics, Associate Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
t.trubnik@knu.ua

Amina Rumiantseva, data analyst
rumianzeva@knu.ua

SECTORAL STRUCTURE, INDUSTRIAL ORGANIZATION, AND FUNCTIONAL SPECIFICITY OF COMPONENTS

The article examines the wellness economy as a complex multilevel economic system shaped by contemporary socio-economic transformations and shifts in consumer practices. It substantiates the objectivity of its study as an integrated metasystem emerging at the intersection of autonomous industries focused on the preventive support of physical, mental, and social well-being. The fundamental characteristics of the wellness economy are identified through the lens of institutional mechanisms aimed at the capitalization of health.

Based on a sectoral approach, the study analyzes the structure of the wellness economy, identifying its key segments and assessing their functional specificity. Among the most dynamic segments, wellness real estate and mental wellness stand out, demonstrating accelerated growth rates due to the integration of innovative technologies, digital solutions, and changing consumer priorities. Simultaneously, the steady development of the physical activity, personal care & beauty, healthy eating, and tourism sectors reflects the formation of the system's core structures, where demand and technological capabilities dictate the pace of development. The study highlights the strengthening of cross-sectoral interconnections that facilitate the creation of complex products and services and the transformation of consumption models.

A comparative analysis revealed the spatial differentiation of wellness economy development and identified the distribution of leading positions among countries. It is established that the wellness economy functions as a polycentric system, where leadership is shaped by economic structure, investment potential, and socio-cultural characteristics. The study argues that the development of the economic system under consideration reflects a transition toward an anthropocentric model focused on the quality of life and the long-term sustainability of socio-economic processes.

Keywords: *wellness economy, metasystem, sectoral analysis, industrial structure, wellness real estate, mental wellness, physical activity, personal care and beauty, healthy eating, spa and thermal services, wellness tourism, public health, spatial differentiation.*